

Stakes

Tiedosta hyvinvointia -strategia 2012

Stakes – Tiedosta hyvinvointia -strategia 2012

Hyväksytty Stakesin johtoryhmässä 29.9.2005

Julkaisija
Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus Stakes

Graafinen suunnittelu ja taitto
Workshop Päiviä Oy

Kannen kuva
Heikki Päiviä

Valokuvat
Antero Aaltonen
Jaakko Alatalo
Niko Backström
Heikki Päiviä

Kirjapaino
Erweko Oy
Helsinki 2005

Stakes

Tiedosta hyvinvointia -strategia 2012

3

Visio

Stakes on keskeinen sosiaali- ja terveysalan vaikuttaja. Sen työn tuloksena sosiaali- ja terveysalan toiminta on sekä vaikuttavaa että taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävä.

Strategiset painoalueet

Hyvinvointipolitiikan kestävyys • Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen sekä palvelujen vaikuttavuus • Väestörakenteen muutosten vaikutusten hallinta • Eriarvoistumisen vähentäminen • Ohjaava tietoperusta • Innovaatiokyky

Arvot

Sosiaalinen vastuullisuus • Luotettavuus • Innovatiivisuus • Yhteistyö



Toimintaympäristön muutos

4

Suomessa asuvan väestön keskimääräisen hyvinvoinnin ja eliniän odotetaan jatkossakin kehittyvän myönteisesti. Valoisan yleiskuvan taakse kätkeytyy kuitenkin myös kielteisiä kehityskulkuja, joista osa liittyy Suomen sisäiseen kehitykseen ja osa on globaalin kehityksen heijastusvaikutuksia. Talouselämän globalisoituminen, yhteiskunnan markkinoistuminen ja väestörakenteen muutokset vaikuttavat monialaisesti ”hyvän elämän” tavoitteisiin ja ehtoihin niin kansalaisten elinoloissa kuin palveluissa ja politiikassa.



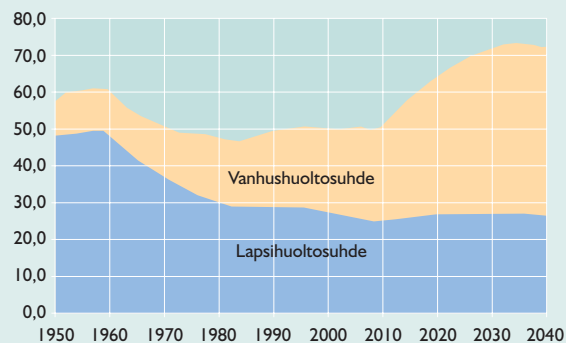
Hyvinvointi ja terveys

Suomalaisten hyvinvointiin ja terveyteen vaikuttavat tulevina vuosina erityisesti väestörakenteen muutos, eriarvoistuminen, työn ja työllisyyden sekä työelämän kehitys, muutokset kansanterveydessä sekä uusi teknologia ja sen tuomat mahdollisuudet ja paineet. Väestörakenteen muutoksessa on kyse sekä kasvavasta vanhusväestöstä että pienenevästä lapsiväestöstä.

Osin 1990-luvun syvän talouslaman aiheuttamana sosiaalinen syrjäytyminen on saamassa yhä pitkäkestoisempia, jopa yli sukupolvien jatkuvia muotoja. Hyvinvoinnin ja terveyden alueellinen ja väestöryhmittäinen jakautuminen on edelleen epätasaista. Syrjäytymiskehityksen kannalta erityisiä huolenaiheita ovat lasten ja nuorten psykososiaaliset ongelmat sekä ikääntyvien pitkäaikaistyöttömien suuri määrä. Mielenterveyden häiriöt eräänä kaikkein suurimmista kansanterveysongelmista korostuvat entisestään. Alkoholin kulutuksen

kasvu lisää sosiaalisia ja terveydellisiä ongelmia jo lähivuosina. Uusina mahdollisina kansanterveysongelmien aiheuttajina korostuvat liikalihavuus, metabolinen oireyhtymä, aikuistyyppin sokeritauti komplikaatioineen sekä uudet globaalit infektioaalot. Uhkatekijöistä huolimatta suurimpien kansantautien kehityksen odotetaan jatkuvan yhtä suotuisana kuin viimeiset parikymmentä vuotta.

Ikärakenteen muutos, maan sisäinen muuttoliike ja maahanmuuton lisääntyminen edellyttävät palvelu- ja tulonsiirtojärjestelmän jatkuvaa arviointia ja uudelleen suuntaamista. Työelämän ja työympäristöjen nopeat muutokset ovat yksi keskeinen ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen vaikuttava tekijä. Työelämän vetovoimaisuuden lisääminen väestörakenteen muutokset huomioon ottavalla tavalla edellyttää toimia sekä nuorten ihmisten perheellistymisen mahdollisuuksien että ikääntyvien työntekijöiden jaksamisen näkökulmasta. Työelämän ja työympäristöjen nopeat muutokset heijastuvat myös



Huoltosuhteen muutos 1950–2040

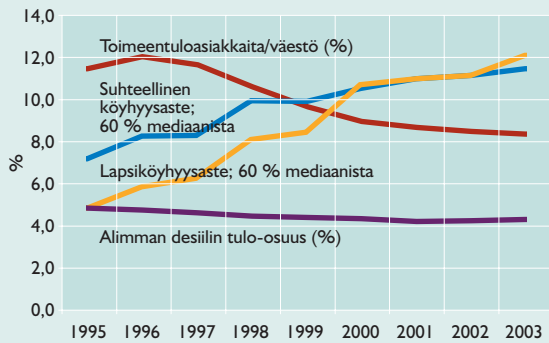
Lähde: Stakes

sosiaali- ja terveysalalle. Työntekijöiden lähivuosien kiihtyvä eläkkeelle siirtyminen ja työn rasittavuus johtavat työvoimapulaan, jos ei kyetä turvaamaan ammatillisen henkilöstön saatavuutta. Sosiaali- ja terveysalan teknologian kehitys muokkaa alan toimintaa. Viestintäteknologia uusine sovelluksineen kehittyy voimakkaasti ja helpottaa mm. palvelujärjestelmien ja kansalaisten keskinäistä vuorovaikutusta. Terveystieteiden teknologia tuottaa uusia laitteita, hoitomenetelmiä ja lääkkeitä, joilla kaikilla on taipumus lisätä terveydenhuollon kustannuksia.

Hyvinvointipolitiikan ja ohjausjärjestelmän muutos

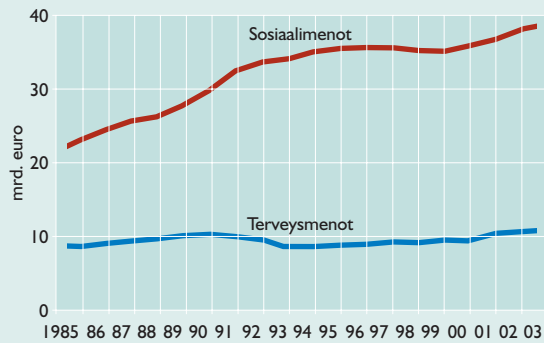
Väestörakenteen, erityisesti ikärakenteen, muutos lisää automaattisesti sosiaalimenoja ja siten aiheuttaa kasvavia paineita julkiseen talouteen. Kysymys on sekä eläkemenojen kasvusta että hoivan ja hoidon tarpeen lisääntymisestä. Suomi on toisaalta pyrkinyt alentamaan kokonaisveroastetta ja samalla sitoutunut erityisesti kasvavien eläkekustannusten hoitamiseen. Tässä tilanteessa on todennäköistä, että julkisten hyvinvointivastuiden alaa ja kohdentumista on arvioitava uudelleen.

Sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisen ja tuotannon mallit jouduttaneen arvioimaan uudelleen. Palvelujärjestelmään tarvitaan peruskuntia suurempia alueellisia rakenteita. Kaikki tämä ennakoitu kehitys edellyttää myös sosiaali- ja terveydenhuollon ohjausjärjestelmien muuttamista niin, että järkevä ja riittävän yhdenmukainen sosiaali- ja terveyspolitiikka on jatkossakin



Köyhyyssasteen muutos 1995–2003

Lähde: Tilastokeskus



Sosiaali- ja terveysmenot 1985–2003 (vuoden 2003 hinnoin)

Lähde: Stakes

mahdollista. Käytännössä kysymys on siirtymisestä äärihajautetusta mallista kohti ehjempää kokonaisuutta, jossa turvataan nykyisin kuntien vastuulla olevien palvelujen rakenteellinen ja taloudellinen perusta sekä niiden järjestäminen ja tuottaminen tulevaisuudessa.

Sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottajakenttä monipuolisuutta kuluttaja- ja asiakasnäkökulmien voimistuessa. Asiakkaiden muuttuvat odotukset ja kilpailutilanteen vahvistuminen tuovat uusia haasteita. Globaalin kansainvälisen yhteistyön merkitys kasvaa muuttuvan maailmantalouden ja muun globaalin kehityksen myötä, millä on heijastusvaikutuksia suomalaiseen hyvinvointiin. Lähialueiden tila, EU-työvoiman vapaa liikkuvuus ja muu maahanmuutto vaikuttavat maan sosiaaliseen ja kulttuuriseen kehitykseen ja sosiaali- ja terveysalan palvelutarpeisiin. Lähialueyhteistyön ja pohjoisen ulottuvuuden haasteisiin on vastattava pitkäjänteisesti. Sosiaali- ja terveysalan kansainvälisten ja kansallisten hankkeiden määrätietoisuuden yhteensovittamisen merkitys kasvaa.

Välittömät toimintaedellytykset

Stakesin toimintaympäristössä tulevien vuosien yksi keskeinen haaste liittyy sosiaali- ja terveydenhuollon ohjauksjärjestelmän kehittämistarpeisiin. Tulevaisuuden tieto-ohjauksen tulee perustua vahvaan strategiseen näkemykseen yhteiskunnan kehityksen suunnasta ja palvelujärjestelmän kehittämistarpeesta sekä moderneihin välineisiin ja haluttuja vaikutuksia aikaansaavaan osaamiseen.

Monitoimijuus myös tutkimus- ja kehittämiskentässä kasvaneen tulevaisuudessa. Kansallisen tutkimusrahoituksen uudelleen järjestelyt ja kilpailutusta koskevat vaatimukset haastavat Stakesinkin keskittymään ydinosaamiseensa sekä verkostoitumaan keskeisten yhteistyökumppaneiden kanssa. Kansallisen tutkimusrahoituksen uudelleen kohdennukset ja kilpailutus asettavat kaikki tutkimuslaitokset kilpailutilanteeseen, jossa toiminnan vaikuttavuus näyttelee merkittävää roolia.

Arvot

Sosiaalinen vastuullisuus

Stakes edistää tutkimus- ja kehittämistoimintansa sekä tietovarantojensa avulla väestön hyvinvointia ja terveyttä ja ottaa huomioon erityisesti vähempiosaiset. Tavoitteena on väestöryhmien tasa-arvo ja alueiden tasapainoinen kehittyminen. Sosiaalisesti vastuullisena työnantajana Stakes tarjoaa haasteellisen työympäristön, joka painottaa yhteisöllisyyttä ja kestävästä kehitystä.

Luotettavuus

Stakesin tietotuotteet, palvelut ja osaaminen perustuvat kriittiseen tieteelliseen tutkimukseen, käytännön monipuoliseen tuntemukseen, ajantasaiseen tilastolliseen seurantaan ja monipuolisiin yhteistyöverkostoihin. Stakes on osaava, asiantunteva ja riippumaton.

Innovatiivisuus

Stakes ennakoi tulevia ja tuo näkyviin ajassa liikkuvia, yhteiskunnallisia hyvinvointikysymyksiä, tarjoaa vaihtoehtoisia perusteltuja kehittämisratkaisuja ja jakaa hyvinvointiosaamista sidosryhmiensä kanssa.

Yhteistyö

Stakes on aktiivinen yhteistyön rakentaja kansallisten ja kansainvälisten asiantuntijoiden ja yhteistyökumppaneiden kanssa. Keskinäisellä yhteistyöllä ja vuorovaikutuksessa asiakkaiden kanssa Stakesin henkilöstön osaamisesta syntyy jatkuvasti uusiutuvaa, yhteistä pääomaa.





Visio

Stakes on keskeinen sosiaali- ja terveysalan vaikuttaja. Sen työn tuloksena sosiaali- ja terveysalan toiminta on sekä vaikuttavaa että taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävä.

Toiminta-ajatus

Stakes edistää väestön hyvinvointia ja terveyttä sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen toimivuutta.

Stakes arvioi hyvinvointiin ja terveyteen vaikuttavia muutoksia ja hyvinvointipolitiikan seurauksia sekä esittää uusia vaihtoehtoja. Stakes vahvistaa Suomen hyvinvointiosaamista kansallisten ja kansainvälisten kumppaneiden kanssa.

Stakes on sosiaali- ja terveysministeriön alainen sektoritutkimuslaitos, jonka ydintoimintoja ovat tutkimus, kehittäminen ja tietotuotanto. Lisäksi Stakes tukee ministeriötä hallinnonalan strategian toimeenpanossa.

Strategiset painoalueet

I. Hyvinvointipolitiikan kestävyys

[miksi se on tärkeä ja mitä se tarkoittaa]

Suomalaisen hyvinvointijärjestelmän kehityksen kannalta tärkeimmiksi tekijöiksi nousevat taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävä pohjan varmistaminen, väestön vankan tuen säilyttäminen ja hyvinvoinnin oikeudenmukaisesta jakautumisesta huolehtiminen.

[Stakesin päälinjaus]

Stakes tutkii ja arvioi hyvinvointi- ja terveystalouden ja taloudellisen ja sosiaalisen kestävyysnäkökulmasta. Stakes kehittää uusia palvelujen järjestämismalleja ja selvittää vaihtoehtoisia tapoja hyvinvointivastuun toteuttamiseksi.

[tarkemmat tavoitetilat]

Priorisointilinjaukset:

- Stakes kehittää ja levittää sosiaali- ja terveysalalle vaihtoehtoisia palvelumalleja sekä käytäntöjä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi.
- Stakes seuraa, arvioi ja mallintaa sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä etuuksien kustannusten ja rahoituksen kehitystä.



2. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen sekä palvelujen vaikuttavuus

[miksi se on tärkeä ja mitä se tarkoittaa]

Vaikuttavat hyvinvointipalvelut edistävät tai ylläpitävät havaittavasti väestön hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä. Hyvinvointipalvelujen vaikuttavuuden lisääminen edellyttää palvelujen tuottavuuden ja tehokkuuden parantamista, koska resursseja on rajallisesti ja tarve kasvaa.

[Stakesin päälinjaus]

Stakes kehittää ja levittää sosiaali- ja terveysalan hyviä käytäntöjä sekä osaamista ja välineitä niiden soveltamiseksi.

[tarkemmat tavoitetilat]

Priorisointilinjaukset:

- Stakes vaikuttaa siihen, että sosiaali- ja terveydenhuollossa sovellettavat hyvät käytännöt muodostavat asiakaslähtöisen ja tehokkaan palvelukokonaisuuden. Menetelmien käyttö perustuu arvioituun tietoon.
- Stakes huolehtii osaltaan siitä, että sosiaali- ja terveydenhuollossa on käytössä kattavat välineet palvelujen kehittämiseen ja niiden kustannusten ja vaikuttavuuden arviointiin.
- Stakes tarjoaa päätöksenteon pohjaksi tietoa päätösten ennakoituista hyvinvointi- ja terveysvaikutuksista.



3. Väestörakenteen muutosten vaikutusten hallinta

[miksi se on tärkeä ja mitä se tarkoittaa]

Väestön ikääntyminen, verrattain alhainen syntyvyys, maahanmuutto sekä maan sisäinen muuttoliike määrittävät keskeisesti sosiaali- ja terveyspalvelujen tarvetta. Tarpeet muuttuvat paitsi määrällisesti myös laadullisesti. Ihmisten toimintakyky on ikääntyvässä yhteiskunnassa keskeinen sosiaali- ja terveyspolitiikan kohde. Toimintakykyyn vaikuttavat pitkälti myös elinympäristö ja elämäntavat.

[Stakesin päälinjaus]

Stakes tutkii ja ennakoi väestörakenteen muutoksen määrällisiä ja laadullisia vaikutuksia väestön toimintakykyyn ja palvelutarpeisiin, palvelurakenteeseen ja alan työvoiman tarpeeseen.

[tarkemmat tavoitetilat]

Priorisointilinjaukset:

- Stakesin tarjoamia välineitä hyödynnetään palvelutarpeiden laadun, määrän ja niiden edellyttämien voimavarojen ennakointiin sekä palvelurakenteiden uudelleen suunnitteluun.
- Stakesilla on ajantasainen kuva sosiaali- ja terveysalan henkilöstötarpeesta ja tarvittavasta osaamisesta.



4. Eriarvoistumisen vähentäminen

[miksi se on tärkeä ja mitä se tarkoittaa]

Väestöryhmien välisten hyvinvointierojen kasvu heikentää yhteisön ja yhteiskunnan koheesiota. Eriarvoistumisen ehkäisyn kannalta keskeisiä Stakesin toimintasuuntia ovat tutkimus ja toimenpidesuositukset, jotka liittyvät tulojaon, terveyden ja sosiaali- ja terveyspalvelujen käytön eriarvoon.

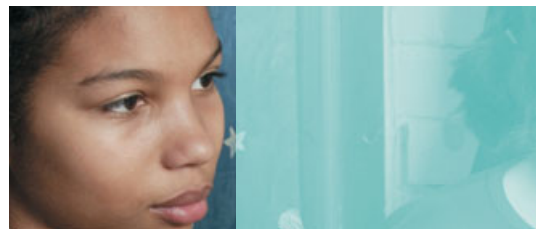
[Stakesin päälinjaus]

Stakes seuraa ja ennakoii eriarvoistumiskehitystä sekä Suomessa että kansainvälisesti, analysoi tähän vaikuttavia tekijöitä ja etsii keinoja eriarvoisuuden vähentämiseksi.

[tarkemmat tavoitetilat]

Priorisointilinjat:

- Elinolojen ja hyvinvoinnin, palvelujen käytön sekä muun eriarvoistumiskehityksen seuranta ja mallinnus on Stakesissa ajantasaista ja analyttistä.
- Stakes esittää keinoja eriarvoisuuden vähentämiseksi.



5. Ohjaava tietoperusta

[miksi se on tärkeä ja mitä se tarkoittaa]

Sosiaali- ja terveysalan kehittämisen tulee perustua olennaiseen ja ajantasaiseen tietoon. Päätöksentekoa ohjaava tietoperusta kattaa tilastot, rekisterit ja tutkimusaineistot sekä niistä jalostetut tutkimukset, selvitykset, osoittimet ja muut tietotuotteet.

[Stakesin päälinjaus]

Stakesin toiminta luo ja ylläpitää sosiaali- ja terveysalan ohjaavaa tietoperustaa.

[tarkemmat tavoitetilat]

Priorisointilinjaukset:

- Stakes tarjoaa ohjauksen ja päätöksenteon pohjaksi kattavan ja ajantasaisen tietoperustan. Se rakentuu väestön hyvinvointitarpeiden analyysiin sekä sähköisille asiakas- ja potilastiedoille.
- Stakesin käyttäjälähtöiset ja vuorovaikutteiset tietotuotteet tukevat valtakunnallista, alueellista ja paikallista toimintaa ja sen kehittämistä.



6. Innovaatiokyky

[miksi se on tärkeä ja mitä se tarkoittaa]

Innovaatiivisuus on kykyä ajatella ja toimia ennakkoluulottomasti ja aiemmasta poikkeavalla tavalla. Sosiaali- ja terveydenhuollossa innovatiivisten ratkaisujen tarve nousee ihmisten muuttuvista tarpeista ja yhteiskunnan rajallisista resursseista. Moderni teknologia ja monitieteinen tutkimus ja verkottuminen luovat innovatiivisuuden perustan.

[Stakesin päälinjaus]

Stakes tehostaa omaa innovaatiotoimintaansa ja koko sosiaali- ja terveystalouden innovaatiokykyä.

[tarkemmat tavoitetilat]

Priorisointilinjat:

- Stakes edistää sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisia ja alueellisia innovaatorakenteita ja -prosesseja sekä hyviä käytäntöjä.
- Stakesin omia innovaatioita tuotteistetaan ja otetaan käyttöön.
- Stakes edistää suomalaisen sosiaali- ja terveystalouden osaamisen ja tuotteiden vientimahdollisuuksia.



Sosiaali- ja terveysalan
tutkimus- ja kehittämiskeskus

Postiosoite
Stakes
PL 220
00531 Helsinki

Käyntiosoite
Lintulahdenkuja 4
00530 Helsinki

Puhelin
(09) 396 71

www.stakes.fi

sähköposti
etunimi.sukunimi@stakes.fi

